Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 158. Luni în 17 (29) Iuliu.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserțiuni:** 1 cm. □ 1 cr. plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: **Dr. George Candrea.**

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta Arad) Nr. 4.

După seceriș.

(+) Înainte cu câte-va dile dacă ar' fi călĕtorit omul prin Banat, pe acest întins și mânos șes, uimire ar fi trebuit sĕ-l cuprindă. Cât vedi cu ochii într'o lungă depărtare ți-se deschideá o admirabilă privelişte. Vedeai o mare! O mare a cărei valuri adiate de vênt undulau a lene în colo și 'n coace, încrețindu-și fața ca și o pânzătură într'aurită. Erau semenăturile de grâu, cu spice ca vrabia de mari, și ca aurul de galbine.

Câtă bogăție împrăștiată pe șes sub ceriul liber al lui D-deu!

Acuma, când mergi pe aceleși locuri priveliștea se schimbă. Marea a sĕcat; pe unde undulau valuri de spice aurite, acum n'a mai rĕmas de cât o miriște seacă, pârlită de soare.

Secerișul s'a sfêrșit. Spicele au fost culese și cărate pe a casă. Și va fi acum pretutindenea și prin Ardeal. Alăturea cu casele țeranilor nostri s'au ridicat mărețe stoguri, unele ca și niște turnuri pe lângă câte o umilită casă scundă.

Acuși și stogurile vor dispărê. Bâjbăe satele de mașine și de trierători. Din paele gălbinii se aleg, prin multă muncă și oboseală, grăunțele arămii și acuși coșurile din hâmbare se umplu cu grâu.

Câtă plăcere sĕ vedi fructele ostenelelor tale, darurile lui Dumnedĕu, adunate. Ți-e drag sĕ privești în fața țeranului nostru satisfăcut de roada câmpurilor sale.

Nu știm într'alte părți cum va fi, prin Banat însĕ recoalta a fost peste mijlocie, și dacă calitatea nu e de prima clasă apoi cantitate a fost destulă.

Simțim o mângâiere constatând acest lucru; în același moment însĕ ni-se impun unele reflecsiuni, cari acum sunt doară mai potrivite.

Este în general recunoscut, că Românii bănățeni stau în privința materială cu mult mai bine decât cei din Transilvania de esemplu. Ar urmá, ca ei sĕ stee și în privința culturală tot așa. Și totuși aceasta nu se poate dice. Mai ales nu se poate dice, că în ce privește însuflețirea, încăldirea pentru tot ce este românesc, pentru tot ce atinge aspirațiunile noastre naționale, bănățanul ar fí ca și fratele sĕu din Ardeal.

Multe vor fí causele acestei stări, acestei deosebiri. Între cele multe însĕ de sigur este și starea materială.

Monotonia șesului, căldura cea mare sub ceriul plumburíu, vastitatea cea mare fără de margini, fără de un orisont, care sĕ-ți ridice privirile, toate acestea sunt apesătoare. Și este firesc dacă omul de la șes, se leagă mai ușor de lucrurile materiale, decât de cele spirituale, sĕ caute mai mult plăcerile materiei, decât cele ale sufletului.

Pentru noi Românii, un popor care percurge timpuri așa de grele, care ar' trebuí sĕ-și culeagă din toate celea numai entusiasm și toate sĕ le subministreze ca mijloace spre ajungerea mai în grabă a țintei noastre, emanciparea noastră națională, pentru noi e deci foarte mare periclu moleșirea și alipirea prea mare de cele materiale. Pericolul acesta e mai mare aici în Banat.

Dacă ne și place și înveselește vĕdênd poporul românesc din părțile bănățene așa de bine situat materialicește, noi nu putem trece cu vederea nici pericolul care ar putê sĕ provină de aci. De aceea facem apel la inimile conducĕtorilor acestui popor, la preoțimea, învĕțătorimea și la întreagă inteligința lui, ca sĕ nu pregete nici când a paralisá acest rĕu printr'o deșteptare a spiritului național.

Trebue sĕ spunem țeranului nostru, că pe lângă bunurile materiale sunt și alte bunuri spirituale, bunuri morale: limba, naționalitatea, obiceiurile, și tot ceea-ce face mândria unui popor.

Trebue sĕ cultivăm în țeranul nostru și aceste bunuri. Trebue sĕ-l deșteptăm, ca spiritul lui treaz sĕ fie tot deuna domn peste averile sale, ear' nu averea sĕ-i robească sufletul. Un atare om, robit intereselor materiale, e aplicabil ușor spre toate relele, neescepționând nici cele mai urîte crime, nici cele mai rușinoase acte, cum ar' fí renegarea sau tradarea.

Omul cu suflet víu, deștept, care însuși își domineazǎ bogǎția sa, care se încăldește pentru bunurile morale, acela poate sĕ și facă ceva pentru aceste bunuri, poate, că are cu ce.

De aceea poporul românesc din Banat ar putê sĕ devină un isvor de progres și înaintare culturală pentru întreg neamul românesc, dacă, avênd mijloace materiale, ar avê și însuflețirea pentru bunurile morale.

Eată pentru ce facem atenți pe toți, cărora li-se cuvine, ca sĕ spună acestui popor, că omul nu trăiește numai cu pâne . . . .

Voci de presă la congresul naționalităților,

Foile maghiare mereu se ocupă cu congresul naționalităților. Pe cât păreau la început de domoale pe atât sunt acum de intolerante. Aproape toate strigă în gura mare, că ținerea congresului trebuie oprită. Eată vre-o câteva voci:

„*Nemzeti Ujság*“ în primarticolul sĕu din 28 Iuliu dice, respective raportează, că românii, sêrbii și croații numai pentru aceea au de gând sĕ țină la Budapesta și nu la Viena congresul, ca din capitala Ungariei sĕ protesteze în contra asuprirei lor la congresul de pace din Bruxella. Vorbind apoi în general despre tendințele „agitatorilor naționali“ dice, că toate acelea sunt numai fructele decădinței parlamentare și ale actualului sistem de guvernare.

Dice apoi: „Suntem curioși și nu prea, că oare ce va face Drac Bánffy cu Vasilie Mangra, dacă se va deschide la Budapesta parlamentul naționalităților. Ne închipuim, că va trimite acolo pe șeful poliției, care cu putere armată va disolvá congresul . . .“

„Budapesti Hirlap“ după ce află că reuniuni și societăți de a le naționalităților pot sĕ se constitue numai ca societăți culturale, ear' ca societăți politice nici când“ dice. „Legile noastre nu cunosc numai „națiune maghiară unitară și neîmpărțibilă“, ai cărei membri cu drepturi egale sunt naționalitățile. Însĕ naționalitate afară din cadrele unitarei națiuni maghiare, și plane contra-pusă ideei naționale maghiare, nu cunoaștem.

„Așa dară când o spunem în general că naționalitățile ca unități de drept public, și ca un organism politic nu se pot constitui și când o mai spunem, că pentru atari scopuri congres nu pot ținè, mai trebue sĕ adaugem, că domnul Mangra și ortacii sĕi au cea mai puțină îndreptățire morală și formală, ca pe

Foișoara „Dreptății“.

Frunze și Frunzulițe.

— Poesii poporale. —

Vină bade Nicolae
Vin' mĕ scoate din bătaie!
Căci cu tine la fântână,
Scăpai cârciagul din mână,

Și mĕ tem sĕ merg a casă,
Că măicuței nu-i prea pasă —
O sĕ'ntrebe de-a mĕruntul
Unde mi-a mai sburat gândul.

Și măicuța rĕu mĕ ceartă,
Par'că vĕd c'o sĕ mĕ bată, —
Căci cârciagul naibei — sună,
A fi spart — și pace bună. —

(Ecica română.) **Viora Magdu.**

Cartea durerii.

de

Emil Bougaud.

— Tradusă după originalul frances. —

(Continuare.)

11 Ianuariu.

Șese-spre-dece ani! Pentru-ce această etate? Pentru-ce nu sunt eu mai bĕtrână? Pentru-ce nu am trăit mai mult? Suferintele au făcut sĕ mĕ ostenesc de vieață! De doi ani sufĕr, fie-care di 'mi pare un an, și acum la etatea de șese-spre-dece ani, în floarea vieței, eu nu mai doresc a trăí!

„Și totuși cât de frumos e a fí de șese - spre - dece ani. Cât de mult am dorit eu această etate! Eu aşi fí așa de fericită cu surorile mele! Noi am lucrá, am cetí impreună cu mama, ce bucurie ar fi în sĕrmana noastră familie? Dar acum a fi șase spre dece ani și a zace în pat! Surorile mele în adevĕr vin la patul meu de durere, dar noi nu mai lucrăm impreună.“

12 Ianuariu,

„Dumnedeu totdeauna m'a condus cu o manieră singulară. Eu am avut un caracter prea independent, mie mi-se păreá, că voința mea trebue sĕ fie totdeuna îndeplinită. Nu voiam sĕ ascult de nime nici chiar de tine, O, Dumnedeul meu; dar tu ai avut îndurare față de mine! Tu mi-ai trimis acest morb, ca sĕ 'mi arăți debilitatea mea. Eu îți mulțumesc o Dumnedeul meu, îți mulțumesc că m'ai condus acolo, unde afară de cruce numai este altă speranță“,

Icoana surorei sale care murîse în etate de 17 ani lovită de același morb, nu o părăsîse nici odată de și dintr'o delicateță atingĕtoare nu pronunțase numele ei nici când înaintea mamei sale. Eată cum i-a făcut ea portretul:

„Ea erá înaltă de un metru cincideci și cinci centimetri, pelea albă, strălucirea obrazilor sĕi erá drăgălașă; ochi mari negri și foarte espresivi, buzele subțiri și roșii, pĕrul capului castaniu. Nasul drept și foarte regulat, frunte lată și înaltă. Fața sa esprimá nobilitatea și delicateța simțemintelor sale. Mânile și picioarele ei foarte micuțe. În figura și turnura sa aveá ceva de o grațiositate particulară și distinsă. Ea aveá mult spirit și erá de o inteligență remarcabilă. Erá foarte cultă, jucá perfect piano, vorbiá limba engleză așa de bine ca și cea franceză. Ea erá de șeptesprĕdece

cele trei naționalități amintite în proclamațiune sĕ le convoace la o astfeliu de organisațiune politică nepermisă.

*

„Fejérmegyei Napló“. Se poate dice, că aceasta e unica foaie maghiară care judecă mai calm și objectiv cestiunea congresului. Despre presa șovinistă dice că e consternată cu totul și că în ruptul capului caută argumente și motive în contra ținerei lui, strigând în gura mare, că congresul nu se poate ținĕ. Se întreabă apoi că de ce sĕ nu se poată ținĕ congresul? Care e legea ce oprește pe cetățeni, ca sĕ se întruniască și sĕ se sfătuiască asupra sanărei neajunsurilor lor. Tot aceeași îndreptățire o are și congresul naționalităților ce o au marile conferințe liberale și catolice, pentru-că pre cum religiunea nu face deosebire întrĕ cetățeni, astfeliu nu face deosebire întrĕ ei nici naționalitatea.

Austro-Ungaria.

Încheiarea matriculelor vechi. Ministrul de culte și instrucțiune earăși a dat un ordin tuturor autorităților bisericești superioare, în care provoacă pe acestea, ca matriculele conduse de dînsele, respective de organele lor — considerând, că cu începerea de la 1 Octobre întră în vigoare legea despre matriculele de stat — sĕ caute sĕ le încheie deja pe 30 Septembre, ear' copiile despre înmatriculările din anul 1895, nu ca până acuma la anul nou, ci deja în Octobre sĕ le substearnă autorităților respective.

Străinătate.

Prietinia ruso-abissiniană. (Petersburg, 27 Iuliu.) Conform știrilor lansate de diarele de aici, vor merge în Abissinia pre lângă preoții ortodocsi și oficeri rusești, a căror misiune va fi *sĕ instrueze armata negusului.*

Mișcările din Macedonia. (Constantinopol, 27 Iuliu.) În cercurile guverniale de aici se susține, că sunt total nebasate faimele despre *afirmativa situațiune îngrijitoare* din districtele mărginașe cu Bulgaria. Fapt e — ce-i drept — că în unele districte s'au ivit cete de insurgenți („bande“), *dar' acestea totdeauna au fost bătute și resfirate de trupele turcești.* Tot atât de nebasată e faima, că ar fi fost cucerite și prădate câteva sate, pre cum și cea despre consignarea celor 6000 soldați spre a plecă în Macedonia. — Ministeriul de rĕsboiu dementează oficios știrea despre mobilisarea corpului de armată 2 și 3.

(Köln, 28 Iuliu.) Din Sofia re raportează lui *„Kölnische Zeitung“*, că conform istorisirei desertorilor sosiți de la frontierele macedonene, insurecțiunea tocmai nu e pe sfĕrșite, ci guvernul a îndreptat de nou alte două regimente spre fontiere.

Patrudeci voluntari ruși, cari voiau sĕ meargă la Egri-Palanca, ca sĕ străbată pe hotarele Macedoniei, au fost deținuți în Bercovaț.

Re'ntorși din Madagascar. (Paris, 27 Iuliu.) Eri a sosit în Marsilia o corabiă aducĕnd 230 soldați morboși din espedițiunea madagascariană. Grav morboși sunt numai 20. Cam 100 dintrĕ ei au fost așeḑați în spitaluri, ear' ceilalți vor fi concediați spre a se cură a casă.

Alegerile parlamentarile din Anglia. (Londra, 27 Iuliu:) Sunt aleși până acum 402 unionisti, 161 liberali 11 parnellisti, 64 antiparnellisti și 2 de ai partidului lucrătorilor.

Situațiunea în Bulgaria. (Paris, 28 Iuliu.) Tinerul *Tufecciev*, student în Lüttich, a primit de la frate-sĕu o epistolă în care 'i spune, că investigațiunea contra sa n'a dus la nici un resultat; ucigașul până acum nu e aflat, și e tare îndoios, că află 'l-vor oare; *Halev*, pe care Stambulow încă l'a denunțiat drept unul dintrĕ ucigași, în diua atentatului nici n'a fost în Sofia (??) „Tocmai pentru aceea nu fii îngrijat de soartea mea“ — dice ucigasul Tufecciev.

(Köln, 28 Iuliu.) Lui *„Kölnische Zeitung“* i-se raportează din Sofia, că investigațiunea întreprinsă în causa atentatului n'a descoperit nimic nou.

(Sofia, 28 Iuliu). Numĕrul de eri al monitoriului oficial conține dimiterea lui *Tufecciev* din corpul de ingineri ai căilor ferate de stat.

„Swoboda“ publică o epistolă a lui *Stambulow* către Ferdinand, în care Stambulow roagă pe principele sĕ-i permită a părăsi țeara. Totodată regretă, că un diariu din străinătate a publicat un interviev reprodus ca și când dînsul s'ar fi esprimat nefavorabil despre principele, cere scusele pentru acest interviev și 'l roagă sĕ 'l scape de persecutătorii sĕi.

Instrucțiune poporală în Rusia. (Petersburg, 28 Iuliu.) După cum spun diarele ministeriul de instrucțiune va introduce cât mai curĕnd ca probă obligativitatea instrucțiunei poporale în guvernamentele de Sarcov, Pultava, Cursc și Voroneț.

Misiunea deputațiunei bulgare. (Londra, 28 Iuliu.) Lui *Times* i se raportează din București, că misiunea deputațiunei bulgare a fost sĕ propună ministrului de esterne *Lobanov*, ca Rusia numai în acel cas sĕ recunoască pe Ferdinand, dacă se va învoi, ca *politica esternă a Bulgariei sĕ o conducă esclusiv Rusia* și ca prințul Boriș sĕ fie crescut în religiunea ortodocsă.

(Belgrad, 28 Iuliu.) *„Male Novine“* de eri scrie despre călĕtoria deputațiunei bulgare la Petersburg următoarele:

Bulgarii în tocmai ca la timpul sĕu sĕrbii s'au putut convinge de nou, că Rusia numai a luá e aplecată, dar' nu a și dá totodată. Dacă Rusia donează ceva, foarte periculoasă donațiune poate fi aceea; pretensiunile micelor popoare slave se frâng de infinitele câmpuri de ghiață ale Rusiei, ear' istoria demustră, că înriurința Rusiei a fost totdeauna vestetitoare pentru micele state slave de la Sud.

Tonul antirusesc al acestui articlu a produs generală sensațiune în cercurile politice de aici.

Misiunea lui Ristici. (Belgrad, 28 Iuliu.) Împăcarea regelui *Alexandru* cu mamă-sa *Natalia,* după cum se știe, a fost eflucsul silit al împregiurărilor politice. Chiar și *Milan* s'a dimis și de nou s'a rugat de ertate de Ristici. la ce acesta condiționat s'a și învoit.

Sub presidența regelui s'a ținut Dumineca trecută consiliu de ministri, la care *Garașanin* încă a luat parte, ocupându-se de nou cu evenimentele bulgare și macedonene, ear' despre resultatul consiliului a fost încunoștințat atât *Milan,* cât și *Ristici.*

Regele Alexandru a cercetat în persoană pe Ristici și *atât în al sĕu nume cât și în al lui Milan l'a rugat, ca în vederea raporturilor politice eșite la iveală în mod subit, față de cari Sĕrbia observă deocamdată o ținută neutrală, dar' o ar putĕ sili și la rol activ, — sĕ călĕtoriască la Ischl în numele sĕu (al regelui Alexandru) și sĕ facă împĕratului Francisc Iosif și ministrului de esterne Goluchovski raport detaiat despre adevĕrata stare a lucrurilor și totodată sĕ ceară sfatul împĕratului și al ministrului de esterne în privința ținutei ce ar trebui s'o observe Sĕrbia în viitoriu.*

Ristici a plecat la Ischl alaltă-eri ducĕnd împĕratului epistola autografă a regelui Alexandru.

Consulul austro-ungar la Belgrad, baronul *Thömmel,* care acum e în concediu, *încă se va întâlni cu Ristici în aceasta afacere.* De la Ischl Ristici va merge la Reichenhall.

Milan, care petrece în Helveția, încă va călĕtori incognito în Austria, și înainte de a se re'ntoarce în Sĕrbia *se va întâlni cu baronul Thömmel, eventual și cu ministrul de esterne Goluchovski,* cu care în dilele trecute a conferat mult și *Simici,* consulul sĕrbesc în Viena.

Numai după-ce aceste serioase cestiuni vor fi resolvate, va plecá regele Alexandru în calĕtoria sa prin străinătate — *spre a-și căută de nevastă vre-o princesă italiană ori engleză.* În Italia îl va însoți și mamă-sa Natalia, ear' în Anglia va merge cu Garașanin.

Cronică.

Timișoara, 29 Iuliu n.

Ruga în Fabricul Timișoarei. Suntem rugați din partea comitetului însărcinat cu arangiarea concertului sĕ aducem la cunoștința on. public român, că la cas de timp nefavorabil concertul se va ținĕ în Dumineca proximă (4 August n.) Noi însĕ nu credem, ca timpul sĕ se schimbe, și astfeliu avem firma speranță că concertul va succede conform așteptărilor legate întotdeauna de petrecerile ce se arangiază la *Timișoara.*

Se vor esecută din partea corului bisericesc sub conducerea profesorului de musică Dl. Francisc *Adam* următoarele cântări:

1. „Salutare arboroasei“. de E. C. G. Porumbescu, cor bărbătesc.
2. „Florile codrului“, de A. Bereșan.
3. „Tatarul“, de Stefan Nosieviciu.
7. „Bobocele și inele“, de I Vidu.

Întrĕ aceste coruri va fi intercalată piesa teatrală: *„Pentru ochii lumei sau cum se îmbată lumea cu apă rece“.*

Împărțirea rolelor e următoarea:

Pentru ochii Lumii sau cum se 'mbată lumea cu apă rece (Comedie în două acte. Localisată după Labiche.)

Persoane: Razian, fost cofetar, Domnul ***. Blanca, soția lui, Dș. Sofia Carte. Corneliu, fiul lor, Dl Petru Șepețan. Melinescu, medic fără pacienți, Adrian P. Deseanu. Constanța, soția lui, Dș. Mărioara Zarie. Emelina, fiica lor, Dș. Aurora Jurma. Stefan Calin, negutătoriu de lemne, Dl Arcadie Oprean. Berta, cameriera la Razian, Dș. Sofia Miloș. Ana, cameriera la Melinescu, Dș. Sidonia Olariu, Sofia, bucătăreasă la Melinescu, Dș. Elena Todorescu. Un tapesier, Dl Dimitrie Popoviciu. Un vĕnător, Dl Traian Pavloviciu. Un servitor, Dl Ilie Toma. Un harap, Dl George Radosav. Un bucătar, Dl Ioan Luciciu,

Curtea bisericei unde se va ținĕ concertul va fi frumos arangiată, ear' de mâncări și beuturi bune, după cum am înțeles, comitetul arangiatoriu s'a și îngrijit deja.

Părăstas pentru Doda. În *Orșova* s'a celebrat Sâmbătă în 15/27 Iuliu la 10 oare a. m. în biserica română părăstas solemn, întru memoria în veci neuitatului general *Traian Doda.* A participat un public numĕros și distins.

Știre personală. P. S. Sa Domnul Episcop *Nicolae Popea,* pentru restaurarea sĕnătății Sale a plecat la *Carlsbad* Joi în 25 l. c. cu trenul accelerat de dimineața.

Carte de mare preț. În biserica cu hramul: Nașterea Sântului Ioan Botezătoriul, din *Caransebeș,* scrie „Foaia Diecesană“, se află și se întrebuințează următoarea sântă Evangelie:

„Sânta și dumnedeieasca Evangelie, carea într'acesta chip togmită despre orĕnduiala grecescei evangelii. Din poronca și cu toată cheltuiala prea luminatului și prea înălțatului Domn și oblăduitoriu a toată țeara Românească *Ioan Șerban K. Voivod* adevĕratul nepot prea bunului bĕtrân *Șerban Băsărab Voivod.* Întru folosul și înțelegerea pravoslavnicei Româneștii bisericei. Ispravnic fiind prea sântitul *Kir. Theodosie* Mitropolitul țĕrei și Exarch laturilor. În scaunul Mitropolii Bucureștilor tipărindu-se la anul de la spesenia Lumii ӡрч (1682).“

Literatura noastră bisericească nu cunoaște până acum această carte.

---

ani și unsprĕdece luni atunci când bunul Dumnedĕu a luat-o de la noi.“

VIII.

Întrĕ acestea grația divină începù a lucrá adânc în inima acestei tinere copile. În morțile binecuvĕntate de Dumnedĕu înainte de durerile Calvariei, vin totdeauna tristețele din grădina Olivetului, înainte de oara când buzele sunt arse de focul celor din urmă dile, omul atunci strigă: mi-e sete; este o altă oară poate mai dureroasă, când omul cade în genunchi dicĕnd: trist este sufletul meu până la moarte, — când omul privește vieața sa trecută, slăbiciunile și scăderile sale, numĕrul ingratitudinilor sale,sanctitatea lui Dumnedeu, înaintea căreia omul în dilele sale ultime se cutrĕmură și când omul se simte slăbind și trĕmurând. În o după ameadi a unei dile a acestui Ianuariu, carea trebue sĕ fie însĕmnată prin niște dureri atât de mari și prin un progres atât de frumos în vieața sa sufletească, Gaëtana 'și lăsă capul pe peptul mamei sale și cu o voace lină 'i concredù toate tristețele, nelinișțirile și pot dice temerile sale, cari 'i agitau atât de greu sufletul. Prin aceasta sĕrmana mamă fu de tot nimicită.

12 Ianuariu.

„Dle și ilustre amice! oh ce lipsă mare am de a conversă puțin cu Dvoastră. Inima mea e sdrobită de durere, Gaëtanei îi merge din ce în ce mai rĕu, de la plecarea Dvoastră puterile nu-i mai permit nici a se scobori din pat, nici a fi purtată pe jos. Frigurile acompaniate de niște bătăi de inimă nu o lasă de la patru oare seara până la miedul nopței. Eri după-ce mai în tot timpul acela am ținut'o în brațele mele, ea îmi deschise inima sa cu o delăsare pre care la ea nu am mai observat'o. Ea are mari lipse de a-și vărsă toată durerea inimei sale, dar' vai, ea nu află pe nime afară de mine. Sĕrmana copilă, ea a plâns pentru-că sunteți departe, și când tot în aceeași seară i-am spus, că Dvoastră mi-ați permis, de a Vĕ rechiămá dacă ea va dori, atunci ea a fost transportată de bucurie. De atunci îmi dice: oh mamă, nu mĕ lăsă sĕ mor înainte de ce 'l-aș fi revĕdut, și fiind-că el nu poate fi aici, te rog scrie-i îndată ce vei vedè că eu mĕ aflu mai rĕu.“

(Va urmá.)

Concert în Alba-Iulia. Corul mixt din Orăştie, sub conducerea dirigentului sêu, dl. învêţătoriu Ioan Branga, invitat din partea subsemnatului comitet, va dá Duminecă în 4 August n. în pavilonul de la hotelul „Soare" din Alba-Iulia un concert. Începutul precis la 7½ oare seara. Preţul întrării de persoană: locul I. 1 fl., locul II. 80 cr., parter 60 cr. După concert urmează dans. Alba-Iulia, în 23 Iuliu 1895. Comitetul arangiator: Dr. Ioan Marciac, preşedinte. Publiu Rozor, cassar. Iosif Cirlea, controlor. Venitul curat este destinat: jumêtate pentru corul mixt din Orăştie, jumêtate pentru despărţêmêntul Alba-Iulia, al „Associaţiunii transilvane". — Programa concertului: 1. „Deşteaptă-te Române", cor mixt cu acompaniare de pian de G. Musicescu. 2. „Taci Bărbate", cor cu soli de I. Vidu. 3. „Gintea Latină", potpouri pentru pian de Carol Cirillo, esecutată de D-na Maria Corvin. 4. „Retour Victorieux", cor mixt de H. Bianchi. 5. „Fragment din satira a III-a" de Eminescu, declamată de D-na Margareta Moldovan. 6. „Fântână cu trei isvoarê", cor mixt de G. Dima. 7. „Trecui Valea", cor. micst de T. Murêşian. 8. a) „Fost'ai Lele", b) „Dis'au Badea", coruri mixte cu acompaniare de pian de G. Musicescu. 9. „Bobocele şi Inele", cor bărbătesc de I. Vidu. 10. „Brâul popilor", cor mixt de G. Musicescu.

Tinerimea stud. română din Nereu arangiază prin sprijinul corului vocal un concert urmat de dans în 30 Iuliu (11 August) în curtea ospětariei din loc, (eventual în sală). Începutul la 8 oare seara. Preţul de întrare: loc I. 80 cr.; loc II. 60 cr.; de stat 30 cr. Venitul curat este menit pentru ridicarea unei sale corale. Suprasolviri se primesc cu mulţumită. Program: 1 Motto. 2. Brâul popilor, cor micst secstet de Musicescu. 3. Dragostea ciobanului, (dialog) predat de: Dl Eremie Popoviciu şi Dşoara Maria Sirbu. 4. Surugiul, canţonetă comică de V. Alesandri, predat de Dl Ioan Mezin. 5. Junimea parisiană, cor bărb., cvartet de Adam. 6. Căpitanul Romano, poesiă istorică de V. Alesandri, predat de Dl Pavel Mezin. 7. Doru 'nstrăinatului, duet comp. de J. Vidu, cântat de Dnii Ioan Mezin şi Eremia Fumor. 8. Herşcu boccegiul, canţonetă comică de V. Alesandri, predat de Dl Pavel Mihaiu. 9. Solo 'n flaută, esecutat de conducêtoriul corului vocal de Dl Silviu Mezin. 10. Cisla, operetă (cor bărb.) de Porumbescu. În pausă se va jucá eventual: bătuta şi căluşeriul.

Toţi acei invitaţi, cari eventual n'au rudenii sau cunoscuţi în comuna noastră, şi ar voi sê ne fericească cu ocasiunea concertului, sunt rugaţi a se adresá la Dl Petru Băran învêţător, sau la dl Ioan Mezin stud. octavan, încă de timpuriu, ca sê se facă la primire preparările recerute. Com. arangiator: Petru Băran m. p. preşedinte, Ioan Mezin vicepreşedinte, Eremie Popoviciu m. p. casar, Petru Mihaiu m. p. notar. — Cu toată stima *Tinerimea stud.*

Vagoane-capele. „*Grajdanin*" află că s'a decis a se face sê se construiască pentru drumul de fer al *Siberiei* vagoane-capele spre a satisface trebuinţelor religioase ale locuitorilor coloniilor situate de-a-lungul drumului de fer şi cari n'au biserică.

Statua Garibaldi. În 20 Septembre se va desvělí în Roma statua lui Garibaldi. Vorbirea comemorativă o va ţinê ministrul-preşedinte Crispi. Părechia regală şi corpul diplomatic vor asistá la serbare.

Biserică şi şcoală.

Conferinţa învêţătorilor din tractul Bocşei ţinută în Bocşa-montană la 26 Iuniu st. v. 1895. Dacă stăm sê recunoaştem scopul, — folosul — şi înriurinţa cea binefăcêtoare ce o au avut conferinţele învêţătoreşti de odinioară asupra învêţătorilor din diecesa Caransebeşului, nu putem decât îndoit sê deplângem pre întemeietoriul lor, pre adevêratul regenerator al învêţătorilor şi învêţămêntului din Banat, pre episcopul de pie memorie *Ioan Popasu*, căci cu apunerea lui au apus şi dînsele.

Sunt şepte ani, de când — spre consternarea tuturor învêţătorilor din diecesa Caransebeşului — s'au sistat conferinţele învêţătoreşti; aceste instituţiuni salutarie, cari ţinteau numai şi numai la perfecţionarea învêţătorilor.

Atunci s'a credut de superfluă continuarea lor; astădi însê se dovedeşte că e timpul suprem, dacă nu prin factorii competenţi, — ceea-ce noi cu toţii regretăm — sê se reativeze conferinţele de odinioară: dic este timpul suprem sê se înceapă chiar şi în alt chip, barem prin aceia, cari trăesc între noi, ne cunosc păsurile şi greşelele, căci multe sunt d'acelea!

Începutul deja s'a făcut! Laudă şi onoare comisiunei esaminătoare din tractul Bocşei.

Laudă şi onoare binemeritatului nostru comisariu şcolariu Domnului *I. Marcu* învêţătoriul Bocşei montane, iniţiatoriului şi întroducêtoriului ăstui feliu de conferinţe ca cea ţinută Luni în 26 Iuniu v. în Bocşa-montană, cu scopul de a ne împărtăşí reciproc esperinţele şi a face reflecsiunile asupra esamenelor noastre din acest an şi la carea au participat învêţătorii tractuali în numêr complet.

De faţă au mai fost şi 3 preoţi actualminte substituiţi de învêţători, cum şi Rev. Domn V. Nemoian paroch în Vasiova, sincerul amic al şcoalei şi învêţătorilor.

Conform programului, precis la 9 oare a. m. s'a deschis conferinţa prin preşedintele ei natural M. On. Domn Macsim Popoviciu protopresbiterul tractual, carele pre lângă prea demne sfaturi şi învêţături salută pre cei presenţi cu: „Bine aţi venit!" Tot asemene şi comisariul scolariu Dlu I. Marcu, îşi începe reflecsiunile sale asupra esamenolor din acest tract intonând, că de şi acestea preste tot au fost *foarte bune*, ceea ce arată, că învêţătorii din tractul Bocşei nu numai că îşi pricep chiămarea lor, dar' şi-o şi împlinesc emulând unii cu alţii în şcoală, totuşi crede a nu fi superflue unele reflecsiuni atât asupra şcoalei cât şi asupra învêţătoriului ca prototipul unei şcoale bune.

Erá ceva interesant a ascultá aceste bogate esperinţe câştigate de la noi şi prin noi înşine şi din laboratoriul nostru comun din şcoală. — Apoi tălmăcite cu atâta tact şi înţelepciune de demnul nostru coleg Marcu, aşa atraserǎ atenţiunea tuturor, — învêţători şi preoţi — în cât se facuse deja seară şi abia ne hotărirăm a ne despărţí unii de alţii.

Se cereá o sêptêmână întreagă şi nu timpul scurt de o di spre a pertractá un material atât de valoros ca cel pus la ordinea dilei. Dovadă e interesul cel mare şi vioiciunea ce le-a desvoltat în fraţii colegi.

După meritoare desbateri urmate — destul de iute — la fie-care object de învêţămênt, fiind timpul foarte înaintat — căcă 6 oare seara — se încheie conferinţa prin on. presidiu, constatând faptul îmbucurătoriu, că esamenul cel mai *escelent* din anul acesta în tractul Bocsei a fost al învêţătoriului Molin din Moniom, ceea-ce numai spre laudă îi poate serví.

Între vii aclamări la adresa on. presidiu s'a finit aceasta memorabilă conferenţă, ducênd fie-care cu sine convingerea şi angagiamentul de a stăruí şi combate pre viitoriu puţinele greşeli ce le mai întimpinăm atât cu privire la şcoală cât şi la învêţămênt.

Avem firma speranţă, că la conferenţa ţinêndă după esamenele viitoare, publicul interesant va avê încântătoarea priveliştea sê vadă şi sê audă numai şi numai laude de zeloşii şi neîntrecuţii învêţători ai acestui tract.

Părerea generală culminează în aceea, că această conferinţă a împlinit o misiune foarte folositoare şi salutarie. — Eu adaug că un bun serviciu şi îndreptariu ni-ar face preste tot învêţătorilor acestei diecese: „Reflecsiunile asupra esamenelor din tractul Buziaşului" ale Domnului Marcu şi publicate pare-mi-se în „Foaia Diecesană", dacă s'ar retipărí în „*Almanachul*" Reuniunei învêţăt. din acest an.

Tot cu această ocasiune aveá sê se ţină şi adunarea despărţêmêntului reuniunei învêţ., în carea sê se aproabe ori nu tema elaborată de învêţătoriul Molin din Moniom pentru „Almanachul" Reuniunei" din acest an; temă deja primită de comisiunea însărcinată cu studiarea ei.

Fiind însê timpul înaintat şi materialul elaborat — învêţămêntul intuitiv în şcoala poporală — de mare însêmnătate, s'a hotărît a se convocá tot în Bocşa-montană o adunare anume spre scopul acesta, în timpul cel mai scurt posibil.

La revedere dară fraţilor colegi şi în adunarea despărţêmêntului, toţi solidari şi compacţi ca şi la coferinţă.

Colegul . . .

Tuturor pt. protopresbiteri şi inspectori şcolari în diecesa Aradului. Despre cărţile de şcoală anunciăm, că Consistoriul, ascultând opiniunea comisiunei anchetarie ce s'a emis din sinodul diecesan în causa cărţilor de şcoală, a primit şi pentru anul şcolariu ce vine 1895/96 lista cărţilor manuale de şcoală de pre anul anul şcolariu trecut 1894/5. Acea listă, din datul 9 August 1894 Nr. 3432 este cunoscută tuturor pt. învêţători, că li-s'a comunicat la timpul sêu pre calea concerninţilor pt. protopresbiteri şi inspectori şcolari.

Credem deci a fi de prisos repeţirea listei. Folosim însê această ocasiune, a comunicá observaţiunile şi esperiinţele noastre relativ la procurarea şi întrebuinţarea de cărţi şi de recuisite şcolare şi invităm organele noastre sê nisuească la îndreptarea relelor şi la suplinirea defectelor.

Un defect constatat în multe şcoale este, că elevii nu se provêd de timpuriu şi adecă îndată la începutul anului şcolariu, cu recuisitele şi cărţile necesarie, că din localul şcolariu lipseşte maşina de comput şi alte recuisite, ear' tabla neagră de socoată e roasă de nu se mai pot esprime pre ea nescari cifre cu cretă etc. şi aşa învêţămêntul nu poate înaintá.

Ca sê preintimpinăm această stagnare şi pedecă, pt. DTa vei dispune prin organele şi corporaţiunile submanuate, ca încă acum în ferie, sê se înzestreze localele de învêţămênt cu recuisitele necesarie, şi sê se procure cărţile de lipsă pentru şcolari, ca astfeliu Duminecă în (20 August st. v.) 1 Septembre n., a. c. făcênd invocarea Duhului sânt sê se poată începe numai decât învêţămêntul.

Ce priveşte procurarea cărţilor, este datorinţa fie-cărui părinte a îngrijí pentru fiul sêu; ear' pre şcolarii sermani are comitetul parochial sê-i provadă cu cărţi şi cu recuisite. Durere însê, că am constatat anul decurs, că în unele comune mari şi de la Dumnedeu cu bună stare binecuvêntate, şcolarii abia jumêtate aveau cărţi; — că nu se îngrijiseră nici părinţii, nici comitetul parochial, ear' învêţătoriul steteá aşa-dicênd cu mânile în sin, şi nu ştiá sê-şi ajute barem atâta, sê facă o arêtare la consistoriu.

Mai aducem câteva casuri de acestea, nu pentru înfruntarea unora, de oare-ce singuraticii vinovaţi au fost traşi la rêspundere, despre cari ni-s'a făcut arêtare, ci le aducem şi le spunem spre îndreptarea relelor până nu se respândesc mai tare. Aşa e casul cu tăbliţele şcolare. Socot unii învêţători că în cutare clasă nu mai au lipsă de tăbliţe. Li-am rêspuns acelora, şi repeţim acuma tuturora, că fie-care elev de la înscrierea în şcoală are lipsă de tăbliţă prin toate clasele, că este o îndemânare la toate, pre cum la desemn şi scriere, socoată şi stilistică, şi costă numai puţini "cruceri; — din cari consideraţiuni şi mai departe avem sê stăruim, ca după eşirea din şcoală încă fie-care tiner se între cu tăbliţa în lucrul sêu şi preste tot în economia casei sale. Sê-i facem dragă tăbliţa, şi sê'l legăm de ea pe vieaţă!

Mai stranii ni-se par casurile, cari se referesc la intrebuinţiarea cărţilor şi recuisitelor, ce le-au procurat Comitetul parochial. Comitetul crede că el a procurat pentru şcoală, şi aşa înseamnă şi pe obiect, că „e cartea şcoalei din N." sau „tăbliţia e a şcoalei din N." ear' învêţătoriul capetă indrumare de la comitet, a îngrijí de cărţi şi de recuisite, ca de ale şcoalei, ca pruncii sê nu le strice, ci şcoala se le aibă şi mai departe, că nu se pot cumperá în tot anul! Ba s'au găsit învêţători, ales dintrê cei provisori, cari adoptând asemenea videri de la Comitetul parochial, au închis în sicriniile şcolare toate objectele, cărţi, tăbliţe până şi cerusă şi cretă, dispunênd ca şcolarii se le capete numai în scoală şi numai pe timpul prelegerii. Acesta e un rêu, ce trebue dires.

Cartea sau tăbliţa nu este e şcoalei, ci a elevului. Comitetul nu le-a putut procurá pentru şcoală, carea nu învaţă, ci pentru elevul cel sêrman din şcoală, carele vrea se înveţe. Onoratele comitete sê dăruească sêrmanilor, dar' se fie darul înţelept, întreg şi creştinesc: Ce s'a donat scolarilor, rêmână proprietatea lor!

Faceţi, ca şcolarii cei sêrmani sê poată deveni şi dînşii stăpâni pe o mică şi modestă avere: pe taşca lor cea cu manuale de şcoală! Vor învêţá şi în şcoală şi pre a casă, pretutindenea şi în toată oara, cum îi trage inima; ear' dacă se strică cărţi şi tabliţe, este bună dovadă că le-au întrebuinţat, au învêţat şi deci fac progres, şi pentru aceea cu bucuriă sê li cumpărăm altele noue, tot spre scopul de mai nainte.

P. T. protopresbiteri şi inspectori şcolari sunt poftiţi a distribuí fie-cărui oficiu parochial, câte un esemplariu din acest cerculariu pentru a îndeplini însărcinările aparţinêtoare competenţei lor şi totodată a-'l comunicá şi cu învêţătorii din parochiă, earăşi pentru a îndeplini cele aparţinêtoare competenţei acestora.

Arad, din şedinţa consistorială de la 6/18 Iuliu 1895.

Ioan *Meţianu*, m. p.
Episcopul Aradului.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timişoara.